

Narčnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2496, 2994 in 2050

SLOVENECE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Prvi december 1930

Preteklo je dvajseto leto, odkar so se trije jugoslovanski rodovi zedinili v skupno neodvisno državo. Ker so bili, eni delj, drugi manj podvrženi tujim narodom, med seboj ločeni in svetode ne vajeni, je čisto naravno, da notranja ureditev in okrepitev te države pomeni dogajanje, ki v enem desetletju ne more biti dovršeno. Tudi ne more tak proces iti v prvi vrsti vedno navzgor, ampak je končni napredek nujen rezultat mnogih kolebanj, zdaj neuspešnih, zdaj posrečenih poizkusov, neprenehajočega truda in iskanja. Hvala Bogu, da moremo po enem desetletju reči, da kljub marsikateri zmoti in padcem ali pa ravno zaradi njih napredujemo in smo se idealu naše enote, sodelovanja in notranjega soglasja znatno približali.

Samo koristiti nam more, če si ob tej slovesni priliki predotičimo, kateri je bil poglavitni vzrok, da je bil tempo sovražanja različnih delov našega novega državnega telesa bolj počasen nego se je v prvem hipu elementarnega navdušenja nad velikim, iz zgodovinske nujnosti porojenim dogodkom pričakovalo. To je bila nesrečna politika izvestnega kroga, ki je hotel brez pomislekov glede na izbero sredstev vsem vsiliti svoje strankarsko zamenjavanje življenjske potrebne edinosti, sloge, soglasja Jugoslovenov z mehanično enakostjo, enoinistostjo in exotičnostjo. Že Vuk Karadžićev slovar pove, da srbskohrvatsko »jedinstvo« pomeni točno to, kar slovenski jezik izraža z besedo »edinstvo«, to je: harmonično sobivanje in sodelovanje različnih delov v življenja sposobno enoto, v kateri raznolikosti ne ugasnejo, ampak služijo tem bujnejšemu življenju celote. Racionalistična mišelnost enega dela našega izobraženstva, ki je v nove čase stopilo z nazori osemnajstega stoletja, je s to zamenjavo zagrešila veliko zamudo v poteku našega notranjega zedinjevanja.

Temu se je pridružilo drugo dejstvo: da je bila in je žal tudi še danes prevelika množica onih, ki s svojo majhnostjo teorijo preveč kríteč kontrast k zgodovinski velikemu času. Deloma je to razumljivo iz preteklosti, ko je podložnost poleg redkih genijev rodila nešteto čredo nesamoslojstev, kletoplazcev in oportunistov; deloma pa iz poveljne dobe, ki je izrazila doba razpadanja, iz katerega se bo rodilo novo šele po zelo temeljitih in bolečih prelomih. Sedanji moment človeške zgodovine je označen po nekakem spiritualističnem fanatizmu na eni in najsirovejšem materializmu na drugi strani; po silnih skrajnostih in po kole-

banju enega in istega individua iz najbolj divjega boljševizma v najbolj mistično reakcionarstvo. Popolnoma analogne pojave smo imeli v 11., 15. in 18. stoletju. V takem okoliščju uspevajo najbolj avanturisti, špekulanti in računarji

z vsakokratnim položajem. Da tudi med nami slednje sorte ljudi ni malo, nam potrjuje vsakdanja izkušnja. Da so pa nesamoslojni inteligenti, ki k vsaki stvari pravijo: da, samo da ostane zdrava njihova koža, samo ovira vsa-

kemu resničnemu napredku, za to ni treba dokazati.

Da v tem času evropskega brezpotja, nejasnosti in občutnega pomanjkanja iz trdnih načel izvirojočega idealizma nismo še bolj zabodli, se imamo zahvaliti svojemu korensko zdravemu jugoslovanskemu narodnemu instinktu. Iz tega zdravega narodnega čustvovanja je potekel tudi manifest našega plemenitega vladarja, ki je hotel naš pogled dvigniti iz vsakdanjosti nesoglasij in sporov, ki so jih južni Slovani podedovali od preteklosti. Danes smo v momentu, ko se imajo blagodejni učinki velikopotezne inicijative našega kralja izdejavati na vseh poljih našega javnega življenja in ko ima zajeti zamisel složenega sožitja Jugoslovanov v eni nacionalni državi v aktivnem soustvarjanju vse sloje prebivalstva in vsakega količaja zavednega državljana.

Da se bo to v polnosti uresničilo, da nas k temu kliče glas naše pristne narodne duše, da to od nas terjajo naša bodočnost, nihče ne dvomi. Treba je samo, da se to delo izvrši čim korenitejšje, da ne bo na njem nobenega videza, ampak sama resnica, da bodo njegovi sadovi dozoreli čim prej. Neobhodni pogoj za to je, da najde velika misel vrednih sodelavcev v nas samih. Naša notranja edinstvo more biti le plod slobodnega sodelovanja, samootenja in resnično sprejetih velikih vzpodbud, katerim moramo sami dati naši biti odgovarjajočo obliko. To pa morejo samo pravi močje, etično dozoreli državljani, ki samostojno mislijo, ki se čutijo za usodo skupnosti soodgovorne in za svoj patriotizem ne rabijo nobenega plačila. Za tako zdravo skupnost Slovev, ki zna samo kriticiti hrbet, pa je duševno popolnoma sterilna, ni nič menj škodljiv kot oni, ki samo kljubuje, ne da bi znal sam kaj ustvarjati.

Nam in vsemu krščanskemu kulturnemu človeštvu se naglih korakov bližajo usodni, odločujoči časi, ki nas morajo najti pripravljene. Zato nam v našem narodnem življenju ni dovoljena tista brezskrbnost, lahkomiselnost in pasivnost, ki je lastnost hlapčevstva vajenih, ne pa za svobodo rojenih ljudi. Le notranje svobodni, pokončni možje morejo koristiti skupnosti, h kateri doprinašajo svoje misli, svoje pobude, etične vrednote svojega rodu in značaja. Da bi velike ideje kraljevega manifestu po dvajsetih letih našega osvobodjenja in zedinjenja našle čedalje več takih sodelavcev in sotororcev, je tako naša prirsna želja kakor trdno in radostno pričakovanje.

Napredovanja pri banski upravi

Belgrad, 29. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra notranjih zadev so postavljeni pri banski upravi dravske banovine za načelnika upravnega oddelka banske uprave v 3a-I dr. Leon Stare; za policijskega svetnika uprave policije v Ljubljani v 4-I Viktor Kokalj; za policijskega svetnika uprave policije v Ljubljani v 4-I Avgust Del Line; za banskega svetnika pri banski upravi dravske banovine v 5-I dr. L. Bogataj; za tajnika okrajnega načelnstva Radovljica v 5-I dr. Janko Vidie; za okrajnega podnačelnika Murska Sobota v 5-I dr. Franc Kratina; za tajnika banske uprave dravske banovine v 6-I Ivan Legat.

Napredovanja profesorjev

Belgrad, 29. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja na predlog ministra prosvete in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta so povišani tili profesorji: v 1-3 iz 1-4a Ljudevit Vaxaz na moškem učiteljskišcu v Ljubljani in dr. Josip Demšar na moškem učiteljskišcu v Ljubljani; v 1-6 iz 1-7 Albin Zalaznik na l. drž. gimnaziji v Ljubljani in dr. Franc Sušnik na realni gimnaziji v Mariboru.

Nastavitev upravnega pisarniškega uradništva

Belgrad, 29. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra notranjih zadev so postavljeni za upravnega pisarniškega ravnatelja v 1-III Emil Kratochvil; za upravnega pisarniškega uradnika okrožnega Kočevje v 1-III Viktor Erkel; za upravnega pisarniškega uradnika okrožnega načelnstva Celje v 1-III F. Kocjan; za upravnega pisarniškega uradnika v 1-III okrožja Celje Josip Zadnikar; za upravnega pisarniškega uradnika načelnstva Litija v 1-III Franc Pleničar; za upravnega pisarniškega uradnika okr. Maribor levi breg v 1-III Albert Kropelj.

Izjave ministra za soc. politiko

Mostar, 29. nov. p. Danes se je mudil v Mostarju minister za socialno politiko in narodno zdravje Preka. Sprejel je častnike in jim izjavil: Moja pot je čisto zasebna značaja in nisem o tej poti nikogar obvestil. Davi sem imel konferenco s svojimi prijatelji. Minister je izjavil, da je popolnoma dokončan zakon o socialnem zavarovanju, ki ga je predložil ministrskemu svetu. Razen tega se intenzivno dela na zakonu o naseljevanju in izseljevanju.

Marinković o balkanski zvezi

»Balkanski narodi bi se lahko sporazumeli, da ne bi bilo izvenbalkanskih činiteljev«

Varšava, 29. nov. ž. »Slovo Polskie« in »Dzenik Poznanski« prinašata izjavo jugoslovanskega zunanjega ministra dr. Voja Marinkovića o vprašanju balkanske unije. Urednika teh listov sta stavila dr. Voju Marinkoviću več vprašanj o potrebah balkanske unije. Dr. Marinković je v odgovorih na ta vprašanja naglasil, da ni treba takoj misliti na izgrajeno obliko unije. Dovolj bi bilo, da se med balkanskimi narodi vzpostavijo vsaj taki odnosi, kakor vladajo med škandinavskimi narodi, ali kakršni vladajo med Jugoslavijo in Grčijo.

Na vprašanje, kake zapreke obstajajo na tej poti, je dr. Marinković odgovoril: Materielne zapreke ne obstajajo. Glavne zapreke so v psihološki narodi zelo različne struje. Kako vlogo bi pri tem igralo manjšinsko vprašanje, če ne bi igral svoje vloge že omenjeni moment psihološke narave in reševanje manjšinskega vprašanja, kakor vsakega drugega vprašanja? Vsa ta vprašanja so pretežna, ki se uporabljajo, da ne bi bilo nečelno potreba nastopiti proti uniji z ozirom na to, da pri vseh balkanskih narodih obstajajo močne struje, ki iskreno to unijo želijo.

Glede zblizanja balkanskih narodov bi imela mednarodna politika to korist, da bi Balkan bil

vsaj depolitiziran. Nihče se ne bi več zmenil za razmere med balkanskimi narodi, ker ne bi obstajala bojazen, da bi prišlo do motenja mira. Mi se sedaj ne zanimamo za razmerje med Italijo in Portugalsko, med Švedsko in Norveško. Do sedaj so bili balkanski narodi najmanj krivi za to reputacijo, ki jo ima Balkan. Da ni bilo drugih činiteljev, ki so imeli interese na Balkanu, bi balkanski narodi nikdar ne ogrožali evropskega mira. Oni so za to preveč slabi. Balkanski narodi čutijo potrebo, sodelovati z vsemi drugimi državami, v prvi vrsti s sosedi.

Na vprašanje, kakšne bi bile ekonomske posledice unije, je odgovoril: V okviru kratkega razgovora se ne morejo razložiti vse gospodarske posledice take rešitve. Vsekakor je stvarno, da bi bile te posledice zelo koristne za Balkan in za druge države, ki žive z njim v gospodarskih odnosih.

Na vprašanje, kakšne zveze obstajajo med panbalkansko unijo in Panevropo, je odgovoril: »Težnja za bližjim sodelovanjem z nekaterimi balkanskimi narodi ima svoj izvor v isti ideji, iz katere izhaja težnja za ustvaritve panevropske unije. Te težnje se med sabo spopolnjujejo.«

Odstop Vaugoinove vlade

Krščanski socialci dr. Ender sestavi novo vlado

Dunaj, 29. nov. kk. Pričakovani odstop Vaugoinove vlade se je izvršil danes dopoldne. Zvezni predsednik Miklas je staro vlado poveljal, da vodi začasno vladno posle dalje do sestave novega kabineta. Kakor se čuje v pončanih krogih, ima sedaj največ izgleda za to, da bo pozvan za sestavo novega kabineta, krščansko socialni deželni glavar v Vorarlbergu dr. Ender.

Dr. Enderja so brzojavno pozvali na Dunaj, kamor bo dospel jutri dopoldne. Čuje se, da je dr. Ender prevzel sestavo novega kabineta samo s pogojem, če se mu bo na seji krščanske socialne frakcije, ki je tudi sklicana za jutri, dala od stranke obveza obljuba, da se bo desničarski kurz popolnoma spremenil. To mora on tembolj zahtevati, ker se bo mogla njegova nova vlada opirati samo na večino skupno 85 glasov v narodnem svetu ter je treba zato preprečiti posebne akcije desnega krila krščanskih socialcev, ker bi utegnili biti

pri posebnih prilikah potrebni za skupno sodelovanje tudi socialni demokrati.

Merodajni zastopniki krščanske socialne stranke in Schönbavkega bloka so se sestali danes na razgovor, na katerem so v glavnih obrisih določili bodoči koalicijski program. V ospredju tega programa bodo gospodarska vprašanja, vendar ni še prišlo do končnih medsebojnih obvez, da skupini ne prejudicirata političnim in gospodarskim načrtom designiranega zveznega kancelerja dr. Enderja.

Odstop vlade so dunajski listi objavili s posebnimi izdajami in je povzročil ogromno pozornost, dasi se je splošno pričakovalo. V eni izmed posebnih izdaj je že objavljena izjava odstopivšega zveznega kancelerja Vaugoina, ki izjavlja: »V svojih pogajanjih smo napredovali že tako, da je treba našteti samo še osebna vprašanja. Da se omogoči zveznemu predsedniku v tem stadiju razčiščenje situacije, smo sklenili v ministrskem svetu, da vložimo de-

Dolga posvetovanja Ruždi beja

Rim, 29. nov. ž. Turški zun. minister Tefvik Ruždi bej zvečer odpotuje iz Rima. V teku današnjega dne je imel tri konference z zunanjim ministrom Grandjem. Ruždi bej se ne bo podal v Atene, ker bo pozneje prišel skupaj s predsednikom vlade izmet pašo posebej v Atene.

Milan, 29. nov. kk. Turški zun. min. Ruždi bej naglašja v intervjuju, objavljenem v »Popolo d'Italia«, visoko vrednost medsebojnega prijateljstva med Italijo, Turčijo in Grčijo za utrditev položaja in varnosti na vzhodnem Sredozemskem morju. Vendar pa se ne more govoriti o trozvezi teh držav. Italijansko-turško prijateljstvo je, kolikor je še mlado, sijajno prestalo vse mednarodne preizkušnje in se utrdilo, ker je obema državama neprestano donášalo nadaljnje koristi.

Odstop poljske vlade

Varšava, 29. nov. AA. Poljski premijer maršal Piłsudski je iz zdravstvenih ozirov predal ostavko. Ostavko je podala tudi celokupna vlada.

Varšava, 29. nov. kk. Še preden je Piłsudski podal formalno demisijo kot ministrski predsednik, je že sedaj odložil svoja mandata v seimu in senatu. Kakor se čuje z zanesljive strani, hoče maršal po nasvetu zdravnikov v bližnjem času nastopiti večmesečni dopust, ki ga hoče preživeti na jugu.

Pogajanja med Češkoslovaško in Madžarsko

Zeneva, 29. nov. kk. Češkoslovaško-madžarska trgovinska pogajanja v Zenevi so se prekinila, ker bosta obe delegaciji danes ali jutri zjutraj zapustili Zenevo. Pogajanja se bodo nadaljevala v Pragi, datum pa še ni določen. Na obeh straneh so prepričani, da ne bo prišlo do carinske vojne, celo, če bi pogajanja v Pragi ne bila končana do srede decembra. Potem bi se našel modus vivendi s tem, da bi se z nekaterimi modifikacijami podaljšalo sedanje stanje.

Seja VZS

Belgrad, 29. nov. l. Včeraj in danes so bile seje VZS. Obravnaval se je včeraj zakonski predlog o Srednji tehnični šoli in o obrtnih strokovnih šolah. Sejam so prisostvovali referent prosvetnega ministrstva šef dr. Stojanović, referent gradbenega ministrstva inspektor Maslač in referent pravosodnega ministrstva Bogdanović. Danes je bil na dnevnem redu pravilnik iz resora ministrstva socialne politike. Obema sejama je prisostvoval podpredsednik Ivan Hribar.

misijo. Glede naslednika še ni prišlo do nobene odločitve. O tem se bo najbrže sklepalo jutri na seji velikega kluba krščanske socialne stranke.

